

SREDNJEROČNI PROGRAM statističnih raziskovanj 2023–2027

PREDLOG

1 UVOD

Pravni okvir delovanja državne statistike

Pravna podlaga za delovanje slovenske državne statistike je Zakon o državni statistiki (ZDSta). Skladno s tem zakonom je državna statistika strokovno neodvisna dejavnost izvajanja programa statističnih raziskovanj. Izvaja se po načelih nevtralnosti, objektivnosti, strokovne neodvisnosti, racionalnosti, statistične zaupnosti in preglednosti.

Poleg tega se državna statistika pri svojem delu ravna tudi po profesionalnih standardih, zapisanih v Kodeksu ravnanja evropske statistike, Temeljnih načelih uradne statistike Ekonomske komisije Združenih narodih za Evropo in Javni zavezi Evropskega sistema centralnih bank o evropski statistiki.

Slovenska državna statistika

Slovensko državno statistiko sestavljajo Statistični urad Republike Slovenije (SURS) in pooblaščenji izvajalci dejavnosti državne statistike. V obdobju 2023–2027 bosta pooblaščenca izvajalca dejavnosti državne statistike Banka Slovenije (BS), na področjih statistike ekonomskih odnosov s tujino, finančnega posredništva in nacionalnih računov ter Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), na področju statistike zdravja in zdravstvenega varstva.

Priprava in izvajanje Srednjeročnega programa

Pripravo srednjeročnega programa statističnih raziskovanj (SPSR) nalaga Zakon o državni statistiki, ki določa, da predlog programa pripravi SURS v sodelovanju s pooblaščenimi izvajalci. SPSR sprejme Vlada RS za petletno obdobje. Pri pripravi programa so upoštevane potrebe različnih deležnikov – nacionalnih uporabnikov, EU in mednarodnih organizacij ter dajalcev podatkov. SPSR je strateški dokument, ki zajema prednostna in osrednja področja ter strateške cilje državne statistike.

Za izvedbo teh ciljev v naslednjem srednjeročnem obdobju bodo potrebni zadostna finančna sredstva, dobra preglednost in načrtovanje delovnih procesov ter kadrovske virov. Ključen bo tudi nadaljnji razvoj kompetenc in znanja zaposlenih, s poudarkom na poznavanju novih statističnih metod in postopkov.

Uresničevanje ciljev SPSR se spremlja skozi podrobnejše letne programe in vsakoletno poročanje o njihovem izvajanju, poleg tega pa še z vmesnim in končnim poročilom o uresničevanju SPSR.

2 VIZIJA, POSLANSTVO IN VREDNOTE

Vizija: Uporabniško usmerjena in učinkovita državna statistika, ki spodbuja razvoj družbe.

Poslanstvo: Zagotavljamo aktualne statistične podatke o Sloveniji.

Temeljne vrednote:

- Prizadevamo si za kakovost.
- Upoštevamo najvišje statistične standarde.
- Zagotavljamo vrhunsko storitev.
- Ustvarjamo okolje, ki spodbuja sodelovanje.
- Podpiramo inovativnost.
- Zavedamo se odgovornosti, povezane s svojim delom.

3 IZZIVI IN OKOLIŠČINE DELOVANJA V OBDOBJU 2023–2027

Zanesljiva, kakovostna in pravočasna statistika je pogoj za oblikovanje in izvajanje različnih politik in strategij ter spremljanje njihovih učinkov, s čimer bomo v prihodnje ustrezno pripravljeni tudi na morebitne krize na področjih zdravstva, sociale, gospodarstva in okolja. Izzivi državne statistike v naslednjem srednjeročnem obdobju so tako vsebinski kot tehnološki in metodološki.

Eden največjih vsebinskih izzivov sodobnega časa so podnebne spremembe. **Evropski zeleni dogovor**¹ vsebuje načrt za soočenje z okoljsko krizo ter je tudi podlaga za preobrazbo EU v sodobno, z viri gospodarno in konkurenčno gospodarstvo. Zagotovitev podatkov, ki bodo v podporo pri implementaciji in spremljanju Evropskega zelenega dogovora, bo zato izjemno pomembna naloga v naslednjem srednjeročnem obdobju. Za izvajanje in spremljanje uresničevanja ciljev, postavljenih v Zelenem dogovoru, so namreč potrebne pravočasne statistike o okolju, odpadkih, energetiki, kmetijstvu, ribištvu in transportu. Velik izziv bo predstavljala tudi energetska kriza, tako z vidika zanesljivosti oskrbe z energijo, kot tudi glede vključevanja povečanega obsega obnovljivih virov v obstoječe energetske sisteme. Tudi tu bodo ključni kakovostni in pravočasni statistični podatki.

Poleg zelenega prehoda je eden najpomembnejših izzivov **digitalizacija**². Merjenje vpliva digitalne preobrazbe na družbo, podjetja in gospodarstvo bo zahtevalo številne nove kazalnike in statistično podporo. Državna statistika že sedaj meri vpliv digitalizacije v okviru nekaterih obstoječih raziskovanj. Nastajajo pa tudi številne nove pobude, ki se bodo osredotočile na posledice digitalne preobrazbe na različnih področjih in kjer bo intenzivno potekal razvoj kazalnikov digitalizacije.

Slovenska družba je **dolgoživa**. Delež starejših od 65 let vse bolj narašča, rodnost je nizka, starostna struktura prebivalstva v Sloveniji se spreminja. Slovenija se že nekaj časa sooča z demografskimi spremembami, ki bodo zelo vplivale na prihodnji razvoj družbe in kakovost življenja. Da bi država lahko spremljala trende in sprejemala učinkovite ukrepe, potrebuje

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl

² <https://www.gov.si teme/digitalizacija-druzbe/>

ustrezne in pravočasne podatke, zlasti s področij socialne zaščite, zdravja in dolgotrajne oskrbe, trga dela ter izobraževanja.

Velik poudarek bo na podatkih za spremljanje **posledic pandemije covida-19** in spremljanje okrevanja po veliki zdravstveni krizi. Pandemija je statistične sisteme po vsem svetu postavila pred nove preizkušnje in izzive. Slovenska in evropska uradna statistika sta se odzvali učinkovito in zagotovili izvajanje statistične dejavnosti tudi v takratnih kriznih razmerah. Obenem je velika zdravstvena kriza ustvarila še večjo potrebo po podatkih, od evropskega in nacionalnih statističnih sistemov pa zahtevala hitrejšo in učinkovitejšo odzivanje na nove okoliščine in ustrezno podatkovno podporo za sprejemanje ključnih odločitev v državi odločitev. Vse to je pripomoglo k vzpostavitvi evropskega sistema za statistično spremljanje posledic krize na ekonomsko in družbeno življenje (**European Recovery Dashboard**³).

Od začetka pandemije covida-19 so se tudi potrebe po podatkih o zmogljivostih in uporabi **zdravstvenega sistema** zelo povečale in spremenile. Ob postopni implementaciji Zakona o dolgotrajni oskrbi pričakujemo, da bo potrebnih vse več podatkov tudi na tem področju. Naraščajo tako potrebe domačih uporabnikov oziroma oblikovalcev politik in ukrepov kot tudi mednarodnih organizacij. Pandemija je še bolj postavila v ospredje pomen pravočasnega, natančnega in relevantnega poročanja zdravstvene statistike. Reforma zdravstvenega sistema in Zakon o dolgotrajni oskrbi bosta prinesla nove **vsebinske potrebe in obveznosti**, ki jih bo treba podpreti s kakovostnimi podatki. Ena pomembnejših nalog v naslednjih petih letih bo tudi **zaznavanje posledic** pandemije pri generacijah mladih in aktivne populacije. Sprožila je namreč spremembe v izobraževalnih procesih, zaposlovanju in zdravstvenem stanju prebivalstva.

Ravno na področju zdravstvene statistike bo zato v naslednjem obdobju še večji poudarek na **odzivnosti** sistema, zagotavljanju **pogostejših in hitrejših** podatkov ter optimalnem razmerju med pravočasnostjo in kakovostjo.

Turizem je prav tako na poti v zeleno in digitalno preobrazbo. **Nacionalni Načrt za okrevanje in odpornost**⁴ (NOO) med cilji predvideva preoblikovanje slovenskega turizma⁵. Vzpostavljen bo trajnostni in odporni **turistični ekosistem**. Pomemben del okrevanja in dvojnega prehoda (zelenega in digitalnega) je tudi zagotavljanje ustreznih podatkovnih baz in skupnih podatkovnih prostorov za izmenjavo podatkov.

V NOO so obravnavana tudi druga razvojna področja. Opredeljene so reforme in naložbe, ki bodo prispevale k blaženju negativnih gospodarskih in socialnih učinkov pandemije covida-19 ter državo pripravile na izzive, ki jih prinašata zeleni in digitalni prehod. Zato bo treba zagotoviti podatke, na katere se bo mogoče opreti pri izvajanju NOO na področjih okolja, digitalne preobrazbe, pametnega in trajnostnega razvoja, zdravstva ter socialne varnosti.

Na področju makroekonomskih statistik bo eden izmed ciljev tudi merjenje vpliva digitalne preobrazbe na BDP in **produktivnost**. Rast produktivnosti je bila v vseh razvitih gospodarstvih upočasnjena že v letih pred pandemijo covida-19. Tudi NOO navaja, da je sorazmerno nizka produktivnost, ki zaostaja za povprečjem EU, med ključnimi izzivi slovenskega gospodarstva.

Zadnja leta opažamo, da se na vabilo k sodelovanju v statističnem raziskovanju odzove vse manj posameznikov in podjetij, kar je še poseben metodološki izziv za državno statistiko, saj

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/recovery-dashboard/>

⁴ <https://www.eu-skladi.si/si/po-2020/nacrt-za-okrevanje-in-krepitev-odpornosti>

⁵ https://www.eu-skladi.si/si/dokumenti/rrf/povzetek-noo_08_07_2021_cistopis-1.pdf, str. 17

je njeno glavno poslanstvo zagotavljanje kakovostnih podatkov. Sklepamo, da je manjša odzivnost tudi posledica drugačnega življenjskega sloga in digitalizacije družbe, v zadnjem obdobju pa tudi ukrepov, povezanih s pandemijo. Državna statistika bo tradicionalni način dela zato še naprej nadgrajevala z novimi, **inovativnimi načini zbiranja** podatkov in z uporabo pametnih novih podatkovnih virov.

Podatki so v današnji družbi ključnega pomena, in tako postaja vse pomembnejša tudi vloga uradnih statistik. Državna statistika se okolju prilagaja in prepoznava nove potrebe, kljub temu pa ohranja svojo vlogo in pomen ter svoje temeljne vrednote, saj postavlja kakovost podatkov na prvo mesto. Ostati mora relevantna, obenem pa ohranjati občutljivo ravnanje med vse večjo potrebo po pravočasnosti in statistično kakovostjo.

Ključno je sodelovanje z različnimi deležniki, tako v evropskem statističnem prostoru, nacionalnem okolju kot tudi v partnerstvih z **upravljavci javnih in zasebnih podatkovnih virov**. Predvsem slednja odpirajo pomembne nove priložnosti na področju priprave statističnih podatkov. Prepoznavanje vrednosti medsebojnih **partnerstev** med nacionalno statistiko in **zasebnimi viri** podatkov ter koristi v obliki hitrega dostopa do kakovostnih statističnih informacij bo ključnega pomena za prihodnji razvoj in vlogo sodobnih statističnih sistemov v hitro spreminjajoči se družbi.

Vse večja **digitalizacija** družbe in razvoj novih statističnih pristopov ustvarjata nove priložnosti; državna statistika pri tem izkorišča prednosti **podatkovne revolucije**, kot je na primer dostop do **masovnih in drugih digitalnih podatkov**, ter se prilagaja okolju z **inovativnim pristopom**. Če želimo statistične podatke zagotavljati **hitreje in pogostejše**, pri tem pa ohraniti zanesljivost podatkov in zaupanje vanje, je namreč ključno uvajanje **inovativnosti** v celoten statistični proces. Inovacije vključujejo uvajanje **avtomatizacije** ter metod **strojnega učenja in umetne inteligence**⁶. Vse to bo državni statistiki omogočilo pripravo inovativnih produktov in storitev ter prehod na zaupanja vredno »**pametno**« **statistiko**, pripravljeno v realnem času. Velik poudarek bo v naslednjem obdobju tudi na uporabi metod **modeliranja** za pripravo statističnih ocen.

Državna statistika se zaveda svoje odgovornosti do svojih uporabnikov in dajalcev podatkov. Ti so ključnega pomena, da lahko izvajajo svoje poslanstvo. V množici podatkov, novih virov in razvoja tehnologije bo državna statistika nenehno sledila tudi razvoju na področju **varovanja informacij**. Prizadevala si bo za najvišje standarde varstva podatkov in **statistične zaupnosti** ter ohranjala osrednje mesto **verodostojnega** vira podatkov. Državna statistika spoštuje **zaupanje** uporabnikov in dajalcev podatkov, zato bo še naprej krepila svojo prepoznavnost in ugled z zagotavljanjem kakovostnih podatkov ter pri tem ne bo odstopala od svoje strokovne **neodvisnosti in objektivnosti**.

Potreba po pravočasnih informacijah bo v prihodnje še mnogo večja, po drugi strani pa so za pravilno in pravočasno odločanje bistveni ustrezni, pravilni in kakovostni podatki. Krepitev zaupanja in pomena državne statistike je zato ključna, da bodo družba in posamezniki prepoznavali vlogo državne statistike kot uporabniško usmerjene in učinkovite organizacije, ki spodbuja razvoj družbe.

⁶ <https://www.gzs.si/Portals/Panoga-ZIT/Vsebine/novice-priponke/NpUI-SI-2025.pdf>

4 STRATEŠKI CILJI

Strateški cilji državne statistike v obdobju 2023–2027

1. Pravočasna in relevantna državna statistika.
2. Učinkovita partnerstva.
3. Inovativna in zmogljiva statistična produkcija.
4. Zaupanje v državno statistiko.

1 Pravočasna in relevantna državna statistika

Ob ohranjanju dosedanjega nabora statistik in vsebine statističnih podatkov sta eni temeljnih strateških usmeritev državne statistike v novem srednjeročnem obdobju zagotavljanje večjega obsega podatkov ter bolj pogosto in pravočasno objavljane. Ključno bo pravočasno zaznavanje potreb in odzivanje na aktualna dogajanja v družbi, pripravljene bodo objave eksperimentalnih statistik. Zagotovljeni bodo ustrezni, mednarodno primerljivi statistični podatki, prav tako bo izboljšana skladnost statističnih podatkov.

Tudi nova evropska in nacionalna statistična zakonodaja ter potrebe po novih kazalnikih za spremljanje ekonomskega, socialnega in okoljskega razvoja, predvsem v luči okrevanja po pandemiji covid-19, bodo pospešile razvoj novih in nadgradnjo obstoječih statistik. V ospredju bodo nadaljnje spremembe v demografski sliki Slovenije in dolgoživa družba, socialna in zdravstvena oskrba, migracije, razmere na trgu dela, izobraževanje ter zanesljiva oskrba z energijo in okoljske spremembe.

Ključno bo zagotavljanje statistik, na katere se bo mogoče opreti pri uvajanju Evropskega zelenega dogovora in njegovem spremljanju. Ob hitro razvijajoči se digitalizaciji podjetij in družbe bo potrebno tudi zagotavljanje statistik za spremljanje držav pri digitalni konkurenčnosti in spremljanje digitalizacije v okviru Načrta za okrevanje in odpornost. Področje digitalizacije bo pomembno tudi pri pripravi revizije sistema nacionalnih računov.

Da bi produkte in storitve še bolj prilagodili končnim uporabnikom, bosta izboljšani dostopnost in uporabniška izkušnja. Poudarek bo na izboljšanju spletnih objav z interaktivnimi grafikoni in razvojem drugih oblik vizualij. Še naprej se bosta izboljševali tudi funkcionalnost in uporabniška izkušnja podatkovne baze SiStat ter podatkovnega portala NIJZ. Prenovljena bo spletna stran finančnih statistik BS.

1.1 Odziv na potrebe družbe po relevantnih kazalnikih

- Ključno bo izpolnjevanje obveznosti, ki bodo izhajale iz Sistema nacionalnih računov 2025 in revizije Evropskega sistema računov na področjih globalizacije, digitalizacije, blaginje in trajnosti.
- Zagotovljeno bo razširjeno poročanje v skladu z novo smernico Evropske centralne banke (ECB) na področju statistike finančnih računov.

- Razviti bodo kazalniki produktivnosti.
- Nadgrajeni bodo statistični podatki za spremljanje blaginje družbe in posameznikov z vidika spremljanja in porazdelitve dohodka, potrošnje in premoženja ter spremljanja migracij.
- Nadgrajeni bodo statistični podatki na področju zdravja, zdravstvenega varstva, socialne zaščite in dolgotrajne oskrbe.
- Vzpostavljeno bo statistično spremljanje porabe časa. Zagotovljeno bo izpolnjevanje obveznosti, ki bodo izhajale iz nove pravne podlage za spremljanje prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj. Nadgrajeni bodo podatki s področja spremljanja oseb s posebnimi potrebami ter njihove vključenosti v vzgojo in izobraževanje.
- Vzpostavljeno bo statistično spremljanje prehoda iz izobraževanja na trg dela. Nadaljeval se bo razvoj statistik o kakovosti zaposlitev.
- Poslovne statistike bodo nadgrajene skladno z novo evropsko uredbo na področju poslovnih statistik. Vzpostavljene bodo nove statistike na področju globalizacije.
- Zagotovljeni bodo podatki za podporo pri uvajanju in spremljanju Evropskega zelenega dogovora na področju statistik o okolju, odpadkih, energetiki, kmetijstvu, ribištvu in transportu.
- Nadgrajene bodo statistike na področju turizma, zlasti za celovit prikaz trajnostnih vidikov turizma.
- Zagotovljene bodo statistike za spremljanje digitalne konkurenčnosti ter spremljanje področja digitalizacije v okviru Načrta za okrevanje in odpornost.

1.2 Hitrejša in pogostejša priprava kakovostnih statistik, ki bodo omogočale verodostojne in zanesljive informacije, skladne s Kodeksom ravnanja evropske statistike

- Izboljšani bodo pravočasnost, pogostost in obseg zagotavljanja podatkov glede na aktualna dogajanja v družbi, pripravljene bodo objave eksperimentalnih statistik. Zagotovljeni bodo ustrezni, mednarodno primerljivi statistični podatki.
- izboljševala se bo dostopnost do odprtih podatkov.

1.3 Produkti in storitve, ki bodo prilagojeni potrebam uporabnikov

- Na željo uporabnikov bo omogočen tudi dostop do podrobnih podatkov, kadar so podatki objavljeni na višji, agregatni ravni in so pri tem upoštevane smernice kakovosti.
- Uporabnikom bomo še naprej omogočali analize po meri in pri tem sodelovali kot pomemben partner, ki lahko s podatki in analizami prispeva k sprejemanju boljših odločitev v državi in družbi.
- S pomočjo različnih orodij, tehnik in kanalov bomo redno spremljali uporabniško izkušnjo, potrebe in zadovoljstvo med uporabniki ter nato na podlagi ugotovitev izboljševali produkte in storitve.

- Spremljali bomo najnovejše trende pri prisotnosti na spletu ter jih vključevali v proces izboljšanja statističnih produktov in storitev. Pri prikazovanju podatkov bomo v še večji meri uporabljali različne oblike vizualij.
- Upoštevali bomo sodobne spletne standarde ter izboljšali dostopnost produktov in storitev za uporabnike z različnimi oblikami oviranosti.
- Uporabnikom bomo za lažji dostop do statističnih podatkov v še večji meri omogočali strojno povezljivost in samodejno posodabljanje podatkov.
- Izboljšano bo objavljanje metapodatkov na spletni strani.
- Poseben poudarek bo na stalnem razvoju in nadgradnji podatkovne baze SiStat in podatkovnem portalu NIJZ.

2 Učinkovita partnerstva

Za krepitev promocije in ugleda državne statistike in podatkov bomo vzpostavljali nova partnerstva. Želimo širiti zavedanje, da so statistični podatki in analize pomembno orodje za sprejemanje boljših odločitev, ter biti vključeni v relevantne razprave, ki potekajo v državi. Ključno je tudi spodbujanje dialoga z raziskovalci, saj lahko ti s svojim delom in znanjem pomembno prispevajo k razvoju statistike, boljši metodologiji in boljši interpretaciji.

Državna statistika si nenehno prizadeva, da bi bilo zbiranje podatkov čim bolj učinkovito in prijazno do poročevalskih enot. Nadaljevala bo uvajanje ukrepov, s katerimi se bodo znižale obremenitve za dajalce podatkov. Velik potencial za zmanjševanje bremena poročanja imajo tudi podatki v zasebni lasti. Da bi si zagotovili vzdržen dostop do novih podatkovnih virov, bomo okrepili sodelovanje z javnimi in zasebnimi lastniki podatkov.

Za zagotovitev kakovostnih in pravočasnih statistik, ki bodo relevantne za domače in mednarodne uporabnike, bo državna statistika še naprej dodajala nove, alternativne podatkovne vire ter načine zbiranja podatkov. Priložnosti se kažejo na področju podatkov, ki nastajajo pri uporabi pametnih naprav, kot so na primer napredni merilni sistemi električne energije, podatki avtomatskega cestninjenja, podatki mobilnih operaterjev, podatki iz opazovanja zemlje, podatki davčnih blagajn, spletnih platform in kartičnega poslovanja. Kljub velikemu potencialu, ki ga imajo novi, digitalni podatkovni viri, pa ti prinašajo s seboj tudi velike izzive, povezane z njihovim postopnim vključevanjem v pripravo statistik ter ustreznim komuniciranjem glede varstva podatkov in ravnanja z njimi, kar je temelj za zaupanje dajalcev podatkov.

Skrbeli bomo, da bodo informacije in podatki dostopni vsem uporabnikom, tudi za uporabnike z različnimi oblikami oviranosti. Še naprej bomo dejavno prisotni na družbenih omrežjih, saj so ta pomembni kanali za doseganje večjega števila uporabnikov in promotorjev podatkov.

2.1 Sodelovanje z raziskovalno skupnostjo na področju razvoja metodoloških znanj, sodobnih tehnologij in metod

- Spodbujali bomo uporabo statističnih podatkov za raziskovalni namen in krepili dialog z raziskovalno skupnostjo. Še naprej bo zagotovljen dostop do mikropodatkov za

raziskovalne namene ob upoštevanju najvišjih standardov varstva podatkov in statistične zaupnosti.

- Sodelovali bomo z raziskovalno skupnostjo in akademsko skupnostjo na področju razvoja metod za izvajanje statističnega procesa, izboljšav metodologij in informacijskih rešitev.

2.2 Sodelovanje z dajalci podatkov pri dostopanju do podatkovnih virov in zmanjševanju bremen poročanja

- Državna statistika bo še naprej usmerjena v ohranjanje obremenitev in stroškov dajalcev podatkov na razumni ravni.
- Aktivno se bo vključevala v sooblikovanje obstoječih in nastajanje novih zbirk podatkov. Spremljala bo spremembe različne nacionalne zakonodaje in sodelovala s ključnimi deležniki pri zagotavljanju administrativnih virov podatkov.
- Dostopala bo do novih virov podatkov za statistične namene, tako v javni lasti kot zasebni lasti, npr. do podatkov naprednih merilnih sistemov, spletnih platform, satelitskih posnetkov.
- Vzpostavljen bo sistem za sodelovanje in komuniciranje z lastniki podatkov glede na njihove posebnosti. Izdelana bo segmentacija dajalcev podatkov in storitev zanje.
- Okrepljeno bo sodelovanje pri vzpostavljanju odnosov z javnimi in zasebnimi lastniki podatkov, med drugim tudi v okviru sosveta za sodelovanje z dajalci podatkov, ter pri vzpostavljanju bilateralnega sodelovanja z velikimi, ključnimi poslovnimi subjekti.
- Državna statistika bo iskala skupne rešitve glede zbiranja podatkov z drugimi državnimi institucijami. Poudarek bo na digitalizaciji, debirokratizaciji in krepitvi sodelovanja med državnimi organi.
- Pri dajalcih podatkov si bomo prizadevali za še večjo vidnost in prepoznavnost državne statistike ter zavedanje o pomenu posredovanja podatkov za statistične namene. Pripravljena bo strategija za obravnavo poročevalskih enot, ki zavračajo sodelovanje v statističnih raziskovanjih. Okrepljene bodo aktivnosti za zmanjševanje zavračanja sodelovanja.
- Izboljšana bo dostopnost vprašalnikov za skupine uporabnikov s posebnimi senzornimi potrebami.
- Slovenska državna statistika bo spremljala razvoj ter izmenjevala in nadgrajevala znanje in izkušnje na področjih uporabe novih podatkovnih virov in sodelovanja z dajalci podatkov tako v slovenskem kot v mednarodnem okolju.
- Z digitalizacijo nekaterih procesov zbiranja podatkov na področju zdravja in zdravstvenega varstva (npr. poškodbe pri delu, vzroki smrti, spremljanje zunajbolnišničnih obravnav,...) bo izboljšana kakovost podatkov s poudarkom na pravočasnosti in natančnosti, prav tako pa bodo bistveno razbremenjeni delodajalci in zaposleni v zdravstvenem sistemu.

2.3 Sodelovanje z uporabniki podatkov

- Nadaljevalo se bo redno komuniciranje z uporabniki za spremljanje njihovih potreb po statističnih podatkih ter storitvah, in sicer prek statističnih sosvetov in drugih oblik komuniciranja z uporabniki.
- Sistematično bomo spremljali zadovoljstvo uporabnikov z analizo vseh obstoječih kanalov.
- Nadaljevala se bo krepitev statistične pismenosti. Potekalo bo izobraževanje različnih uporabniških skupin. Izboljšana bosta poznavanje državne statistike in širjenje potenciala uporabe statističnih podatkov pri različnih uporabniških skupinah.
- Različne uporabniške skupine, predvsem pa mlade, bomo izobraževali o pomenu državne statistike ter o prednostih, možnostih in pravih načinih uporabe podatkov državne statistike, tudi v sodelovanju s Statističnim društvom Slovenije.
- Še naprej bomo krepili prepoznavnost in širili vrednote državne statistike.

2.4 Sodelovanje v evropskem in mednarodnem statističnem sistemu na vseh ravneh odločanja ter koordinacija nacionalnega statističnega sistema

- Državna statistika bo še naprej aktiven član Evropskega statističnega sistema (ESS), Evropskega sistema centralnih bank (ESCB) in mednarodne statistične skupnosti ter enakopraven deležnik pri razvoju statistike na evropski in svetovni ravni. Dejavno se bo vključevala v delo ESS, ESCB in ključnih mednarodnih organizacij na vseh ravneh njihovega delovanja in odločanja, pri razvojnih projektih ter pri izmenjavi znanj in izkušenj.
- SURS bo koordiniral in skrbel za skladno delovanje nacionalnega statističnega sistema. Aktivno bo sodeloval s pooblaščenima izvajalcema državne statistike pri razvoju in izvajanju nacionalne in evropske statistike.
- Nadaljevala se bo krepitev prepoznavnosti in širitev vrednot državne statistike. Skupnost državnih statistikov bo povezana, ohranjala bo trdno partnerstvo ter širila prepoznavnost in ugled državne statistike.

3 Inovativna in zmogljiva statistična produkcija

Za kakovostno in učinkovito izvedbo strateških ciljev, ki smo si jih postavili, potrebujemo tudi primerne vire in zmogljivosti: strokovno usposobljene in motivirane zaposlene, razvojno delovno okolje, zmogljivo informacijsko infrastrukturo ter učinkovito upravljanje zadostnih finančnih sredstev.

Uvajanje naprednih in najnovejših informacijskih konceptov in arhitektur, uporaba sodobne in redno vzdrževane informacijske opreme ter dosledno izvajanje informacijske varnosti omogočajo sodoben, visoko razpoložljiv, ekonomsko učinkovit in varen statistični informacijski sistem. V proces priprave statističnih podatkov bosta uvedena strojno učenje in umetna inteligenca. Identificirani bodo poslovni primeri in izzivi, povezani s kakovostjo in komuniciranjem statistik, pripravljenih z metodami strojnega učenja in umetne inteligence. Naslednje obdobje bo tako v znamenju razvoja novih pristopov priprave in uporabe podatkov, obenem pa tudi usmeritve državne statistike v odprtost in ponovno uporabo podatkov.

Za doseganje učinkovitega upravljanja zadostnih finančnih sredstev bo v naslednjem obdobju poudarek na preglednem načrtovanju ter sprotne spremljanju in postavljanju prednostnih nalog z napredno uporabo prenovljenega sistema MFERAC in spletne aplikacije SAPPrA ter dobrim poznavanjem metodologije Načrta razvojnih programov.

Tudi visoko usposobljeni, motivirani zaposleni so ključni za uspešno izvajanje poslanstva državne statistike. Posebna skrb bo namenjena njihovem strokovnemu izobraževanju, razvoju in usposabljanju; še naprej bomo spodbujali inovativnost ter prenos znanja in izkušenj.

3.1 Nadgrajevanje obstoječih in uvajanje najnovejših metod in tehnologij v postopke zbiranja, obdelave, analize in objavljanja podatkov

- V statistične procese bodo uvedene nove, napredne metodologije, tehnologije in orodja z uporabo najnovejših standardov in razvojnih konceptov.
- Vpeljani bodo novi in posodobljeni statistični postopki (postopki selektivnega urejanja, postopki izbora enot opazovanja, novi načini zbiranja in obdelave podatkov). Preučili bomo uporabnost verjetnostnih spletnih panelov za zbiranje podatkov od posameznikov in gospodinjstev za državno statistiko. Vpeljane bodo prilagojene metode za anketiranje oseb in gospodinjstev za doseganje čim višjih stopenj odgovorov ter za zbiranje kakovostnih podatkov.
- Za pripravo hitrih ocen in statističnih podatkov iz novih podatkovnih virov bodo uporabljeni inovativni pristopi in metode, vključno z modeliranjem.
- Posodobljeni in izboljšani bodo statistični procesi posameznih statističnih raziskovanj ter izvedene celovite tehnične preнове posameznih statističnih področij.
- Kakovost izvedbe procesa statističnih raziskovanj bo izboljšana z uporabo referenčnih in procesnih metapodatkov.

3.2 Pravočasne statistike in digitalne storitve, ki temeljijo na uporabi strojnega učenja in umetne inteligence

- Nadaljevali se bosta standardizacija in avtomatizacija statističnih procesov v vseh fazah obdelave podatkov.
- Razvite bodo generične digitalne storitve, temelječe na metapodatkih, skladno z načeli odprtih podatkov, ponovne uporabe, transparentnosti, racionalizacije in stroškovne učinkovitosti.
- Vzpostavljen bo sodoben in standardiziran proces zbiranja primarnih podatkov.
- Vzpostavljen bo učinkovit in avtomatiziran sistem za izmenjavo podatkov iz administrativnih in drugih zbirk ter iz zasebnih podatkovnih virov.
- Razvoj digitalnih storitev bo temeljil na uvajanju metod strojnega učenja in umetne inteligence.

3.3 Visoka ekonomska učinkovitost izvajanja dejavnosti

- Izvajali bomo pregledno načrtovanje dela in delovnih procesov statistične produkcije ter učinkovito načrtovanje finančnih sredstev. Nadaljevalo se bo ocenjevanje

stroškov po statističnih produktih in procesih, ki omogoča optimalnejše postavljanje prednostnih nalog in iskanje virov za večletna raziskovanja.

- Iskanje zadostnih finančnih virov bo potekalo tudi s sodelovanjem v evropskem in mednarodnem statističnem okolju, s pridobivanjem evropskih sredstev za nujno potrebni razvoj ter z drugimi oblikami mednarodnega sodelovanja, kot so konzultacije in bilateralne tehnične pomoči.
- Za zagotavljanje razvojnih sredstev se bo državna statistika vključevala tudi v ciljne raziskovalne programe in razne druge državne mehanizme.
- Nadaljevala se bo digitalna preobrazba pri poslovanju znotraj SURS in pooblaščenih izvajalcev ter s partnerji, poročevalskimi enotami in uporabniki.
- Izvedena bodo interna in zunanja izobraževanja za pridobivanje znanj in spretnosti s področij novih metodologij in inovativnih postopkov ter na splošno za strokovni napredek na delovnem mestu.
- Izvedene bodo ankete o zadovoljstvu zaposlenih.
- Državna statistika bo prepoznaven in zaželen delodajalec.

4 Zaupanje v državno statistiko

Varovanje informacij je eden najpomembnejših elementov, ki vpliva na ugled državne statistike ter zaupanje poročevalskih enot in uporabnikov. Temelji na zakonodaji in priporočilih za izvajanje državne statistike. Doseganje strateških ciljev in izpolnjevanje našega poslanstva sta tako v veliki meri odvisna od zaupanja dajalcev podatkov, da bomo s podatki, ki nam jih posredujejo, primerno ravnali. Nenehno se bomo prilagajali spremembam pri potrebah po varovanju informacij in izkoriščali izboljšane možnosti, ki jih ponujajo razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije in metode za zagotavljanje statistične zaupnosti s pomočjo statistične zaščite.

Državna statistika si bo še naprej prizadevala ostati vodilna institucija na področju zagotavljanja in upravljanja verodostojnih podatkov. Ohranila bo visoko stopnjo zaupanja in najvišje standarde pri pripravi, varovanju in zaupnosti podatkov ter diseminaciji oziroma izkazovanju podatkov. Delovala bo v skladu z etičnimi načeli. Spodbujala bo uporabo statističnih podatkov. Pri tem bo še naprej ohranjala svojo strokovno neodvisnost, ki je tudi eno temeljnih načel državne statistike, določenih v 2. členu Zakona o državni statistiki (ZDSta).

4.1 Zagotavljanje varstva podatkov in statistične zaupnosti

- Državna statistika bo zagotavljala, da bodo objavljeni agregirani podatki, raziskovalcem pa dostopni mikropodatki v obliki, ki bo onemogočila razkritje informacijske zasebnosti posameznika in poslovnega interesa podjetja.
- Uporabljeni bodo postopki, ki ob zagotavljanju statistične zaupnosti v najmanjši mogoči meri zmanjšujejo informacijsko vrednost podatkov.

4.2 Zagotavljanje najvišjih standardov informacijske varnosti

- Nadaljevalo se bo dosledno izvajanje in izpopolnjevanje informacijske varnosti, skladno z najnovejšimi standardi in novostmi.
- Izvedeni bodo notranji pregledi oziroma presoje s področja informacijske varnosti ter tudi nov krog certifikacijskih pregledov.
- Posodobljeni bodo pravilniki varovanja osebnih podatkov in krovna varnostna politika.

4.3 Ohranjanje strokovne neodvisnosti

- Državna statistika bo pri svojem delovanju še naprej zagotavljala strokovno neodvisnost, saj je ta zagotovilo za njeno verodostojnost in temeljno načelo državne statistike.

4.4 Zavezanost načelom Kodeksa ravnanja evropske statistike in etičnim standardom

- SURS bo koordiniral strokovni pregled izvajanja načel Kodeksa ravnanja evropske statistike v nacionalnem statističnem sistemu.
- Državna statistika bo še naprej skrbela za skladnost z načeli Kodeksa ravnanja evropske statistike in Javne zaveze Evropskega sistema centralnih bank o evropski statistiki. Spremljala in merila bo kakovost vhodnih podatkov (zlasti pri novih podatkovnih virih), statističnih postopkov in izračunanih agregatov. Preučila bo možnosti povečanja skladnosti podatkov med posamičnimi statističnimi področji in znotraj njih.
- Pripravljen bo predlog izboljšav na podlagi priporočil iz poročila o strokovnem pregledu izvajanja načel Kodeksa ravnanja evropske statistike.

5 TVEGANJA URESNIČEVANJA SPSR

Tveganje	Verjetnost tveganja (m, s, v)	Vpliv na državno statistiko (m, s, v)	Ukrepi za zmanjšanje tveganj
1. Ne zadostni finančni in kadrovski viri.	s	v	Sodelovanje z odločevalci; prilagajanje procesov in postavljanje prednostnih nalog; ustrezno načrtovanje in spremljanje virov in aktivnosti; iskanje dodatnih virov financiranja; ustrezno zaposlovanje, usmerjenost k prepoznavnosti SURS kot dobrega delodajalca.
2. Ne zadostna znanja in usposobljenost zaposlenih.	m	s	Ustrezno izobraževanje in usposabljanje; zaposlovanje diplomantov ustreznih strok in sodelavcev z ustreznimi kompetencami; sodelovanje s fakultetami; sodelovanje v mednarodnih aktivnostih.

3. Neustreznost informacijsko-komunikacijske tehnologije.	s	v	Zagotovitev ustreznih finančnih sredstev; iskanje naprednejših vrst tehnologije in nadgradnja obstoječih; zamenjava dotrajane opreme in tehnologije.
4. Razkritje zaupnih statističnih podatkov.	m	v	Tekoče izvajanje in posodabljanje varnostne politike; uvajanje najvišjih standardov varstva statističnih podatkov; izobraževanje zaposlenih.
5. Nove potrebe družbe po statističnih podatkih niso zaznane.	m	m	Spremljanje potreb uporabnikov; sprotno spremljanje dogajanja v družbi; komuniciranje z uporabniki.
6. Zmanjšanje zaupanja uporabnikov.	m	s	Zagotavljanje kakovostnih podatkov in storitev; komuniciranje z uporabniki; skrb za statistično pismenost; ugotavljanje zadovoljstva uporabnikov.
7. Zmanjšana odzivnost dajalcev podatkov.	v	v	Uporaba sodobnih načinov zbiranja podatkov; uporaba inovativnih metod in postopkov priprave ocen; upravljanje bremen; okrepljeno sodelovanje in komuniciranje z dajalci podatkov.
8. Ukinitvev ali zmanjšan dostop do administrativnih zbirk in drugih podatkovnih virov.	m	v	Spremljanje predlogov in vključenost v pripravo predlogov zakonodajnih sprememb; sodelovanje z nosilci administrativnih zbirk in drugih podatkovnih virov.

m – majhna, s – srednja, v – velika